Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 2924/2009, ECLI:CZ:NS:2010:23.CDO.2924.2009.1

Číslo: 5/2011

Právní věta:

Při posouzení, zda sjednaná výše úroků z prodlení není v rozporu s dobrými mravy, se nepřihlíží ke sjednané smluvní pokutě mezi stranami. Naopak při posuzování přiměřenosti výše smluvní pokuty se přihlíží i ke sjednané výši úroků z prodlení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.03.2010

Spisová značka: 23 Cdo 2924/2009

Číslo rozhodnutí: 5

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Úroky z prodlení

Předpisy: § 369 odst. 1 předpisu č. 513/91Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v Pardubicích rozsudkem ze dne 19. 9. 2007 výrokem I. uložil žalované zaplatit žalobci 30 625,50 Kč, výrokem II. rozhodl o zamítnutí žaloby co do částky 58 830,60 Kč a výrokem III. rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Okresní soud dospěl k závěru, že žalobce má nárok na zaplacení smluvní pokuty ve výši 30 625,50 Kč za prodlení se zaplacením faktury dodaného zboží, jak bylo dohodnuto ve smlouvě o dodávce, odběru, prodeji a rozšiřování periodického tisku č. 6958 ze dne 5. 11. 2002, uzavřené mezi předchůdcem žalobce a žalovanou.

Po posouzení žalobcem uplatněného nároku na zaplacení částky 58 830,60 Kč z titulu zaplacení úroku z prodlení za nezaplacení jednotlivých faktur včas, dospěl soud k závěru, že sjednaná výše úroků 0,5 % denně z dlužné částky za každý den prodlení s úhradou fakturované částky je v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák., smluvní ujednání účastníků o úrocích z prodlení je neplatné podle § 39 obč. zák., a proto v této části žalobu zamítl.

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozsudkem ze dne 13. 11. 2008 výrokem I. potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku I. o povinnosti žalované

zaplatit žalobci 30 625,50 Kč, výrokem II. změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II. tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci 58 830,60 Kč, a výroky III. a IV. rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odvolací soud se neztotožnil se zamítavým výrokem rozsudku soudu prvního stupně odůvodněným neplatným ujednáním účastníků o úrocích z prodlení. Odvolací soud s odkazem na dosavadní judikaturu dovodil, že smluvená sazba úroků z prodlení ve smyslu § 369 obch. zák. ve výši 0,5 % denně z dlužné částky za každý den prodlení s úhradou fakturované částky není v rozporu s dobrými mravy. Odvolací soud při úvaze o platnosti ujednání výše úroků z prodlení se zaplacením dlužné částky přihlédl k postavení účastníků obchodního závazkového vztahu a zejména ke skutečnosti, že podle smlouvy o dodávce, odběru a prodeji tisku nebyla žalovaná povinna platit cenu odebraného tisku, pokud jej jako neprodaný vrátila žalobci. Odvolací soud konstatoval, že povinností žalované bylo dodržovat tento závazkový vztah, a pokud zaměstnanci žalované omylem nevrátili neprodaný tisk, dovodil, že nelze přenášet důsledky neplnění povinností zaměstnanců žalované na žalobce.

Proti rozsudku odvolacího soudu do jeho vyhovujícího výroku II. podala žalovaná dovolání s tím, že nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu o přiznání úroků z prodlení žalobci za včasné neuhrazení faktur žalovanou za dodaný periodický tisk. Připomíná, že za neuhrazení faktur včas byly ve smlouvě z 5. 11. 2002 dohodnuty dvě sankce, a to úroky z prodlení ve výši 0,5 % z dlužné částky za každý den prodlení se zaplacením a smluvní pokuta ve výši 0,25 % z dlužné částky za každý den prodlení se zaplacením dlužné částky, tj. sankce celkem ve výši 0,75 % z dlužné částky za každý den prodlení se zaplacením. Podle názoru žalované taková sankce nemůže požívat právní ochrany. Namítá zjevný nepoměr mezi objektivně oprávněným nárokem žalobce a skutečně požadovanou částkou. Poukazuje na okolnost, kdy jiný dodavatel konkrétního druhu zboží nebyl na trhu k dispozici, a že tak byla nucena akceptovat navržené podmínky žalobce, jestliže chtěla ve své provozovně distribuovat daný periodický tisk. Podle jejího názoru byla předmětná smlouva koncipována jednostranně – ve prospěch dodavatele tisku a k ochraně jeho zájmů. V dovolání uvádí, že účtovaná výše sankce má pro ni likvidační dopad. Navrhla, aby rozsudek odvolacího soudu byl ve výroku II. a v závislých výrocích o náhradě nákladů zrušen a věc byla v tomto rozsahu vrácena uvedenému soudu k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření k dovolání žalované navrhl jeho zamítnutí, neboť má za to, že odvolací soud ve věci rozhodl správně. Poukazuje na dosavadní judikaturu Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že ujednání o úrocích z prodlení ve výši 0,5 % z dlužné částky za každý den prodlení není neplatným právním úkonem. Namítla-li dovolatelka, že smlouva byla koncipována jednostranně – ve prospěch dodavatele tisku a k ochraně jeho zájmů, žalobce upozorňuje, že se jedná o nová tvrzení, která nebyla v předešlém řízení žalovanou uplatňována, proto k nim nemůže být v dovolacím řízení přihlédnuto. Žalobce má dále za to, že je nesprávná úvaha žalované o sčítání výše dvou rozdílných právních institutů – úroků z prodlení a smluvní pokuty a posuzování jejich celkové výše společně.

Podle článku II bodu 12 zákona č. 7/2009 Sb., obsahujícího přechodná ustanovení k novele občanského soudního řádu provedené tímto zákonem, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vyhlášeným (vydaným) přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. před 1. 7. 2009) se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. S ohledem na den, kdy bylo vydáno rozhodnutí odvolacího soudu (13. 11. 2008), bylo tedy v řízení o dovolání postupováno podle občanského soudního řádu ve znění před novelou provedenou zákonem č. 7/2009 Sb.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř). po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), je

přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a z obsahu dovolání vyplývá, že se opírá o způsobilé dovolací důvody podle § 241a odst. 2 písm. b) a odst. 3 o. s. ř., rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumal podle § 242 o. s. ř.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Uvedené vady řízení se z obsahu spisu nepodávají a dovolatelka ani takové vady v dovolání výslovně nenamítá.

Žalovaná v dovolání uplatnila dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Neuvedla však, v čem spatřuje naplnění tohoto dovolacího důvodu.

Je třeba konstatovat, že dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. se ale nepojí s každou námitkou účastníka ke zjištěnému skutkovému stavu; pro dovolací řízení významné jsou jen ty námitky, jejichž obsahem je tvrzení, že skutkové zjištění, ze kterého napadené rozhodnutí vychází, nemá v provedeném dokazování oporu v podstatné části. Podstatnou částí se přitom rozumí takové skutečnosti, jež má odvolací soud za prokázané a které byly významné pro rozhodnutí věci při aplikaci hmotného práva. Uvedenému ustanovení odpovídá tvrzení, jehož prostřednictvím dovolatel zpochybní logiku úsudku soudu o tom, co bylo dokazováním zjištěno, eventuelně tvrdí-li, že soud z logicky bezchybných dílčích úsudků (zjištění) učinil nesprávné (logicky vadné) skutkové závěry. Skutková podstata vymezující dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. obsahuje dvě podmínky. První z těchto podmínek splní dovolatel tím, že namítá, že soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplynuly, ani jinak nevyšly za řízení najevo, nebo že naopak pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo. Druhá z uvedených podmínek je splněna výhradou, že v hodnocení důkazů, popřípadě poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, je – z hlediska jejich závažnosti, zákonnosti, pravdivosti či věrohodnosti – logický rozpor, nebo že výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z ustanovení § 133 až § 135 o. s. ř.

Dovolací soud dospěl k závěru, že v daném případě nenastala situace, jež by naplňovala předpoklady tohoto dovolacího důvodu. Rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které má v podstatné části oporu v provedeném dokazování, a to především v provedených důkazech rozhodujících pro posouzení věci. Je třeba v tomto směru odkázat na důkaz provedený smlouvou o dodávce, odběru, prodeji a rozšiřování periodického tisku č. 6958 ze dne 5. 11. 2002, uzavřené mezi předchůdcem žalobce a žalovanou, z níž soud prvního stupně učinil skutkové zjištění odpovídající obsahu bodu VIII. odst. 5 smlouvy, v němž se žalovaná zavázala uhradit prodávajícímu (žalobci) úrok z prodlení ve výši 0,5 % z dlužné částky za každý den prodlení s úhradou fakturované částky a smluvní pokutu ve výši 0,25 % z dlužné částky za každý den prodlení s úhradou fakturované částky. Skutkové zjištění ohledně ujednání výše úroků z prodlení, ze kterého napadené rozhodnutí vychází, má tedy oporu v provedeném dokazování.

Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. nebyl uplatněn důvodně.

Nejvyšší soud se dále zabýval uplatněným dovolacím důvodem podle ustanovení 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., kterým je pochybení soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, tedy případ, kdy byl skutkový stav posouzen podle jiného právního předpisu, než který měl být správně použit, nebo byl-li sice aplikován správně určený právní předpis, ale soud jej nesprávně interpretoval (vyložil nesprávně podmínky obecně vyjádřené v hypotéze právní normy a v důsledku toho nesprávně

aplikoval vlastní pravidlo, stanovené dispozicí právní normy).

Podle § 369 odst. 1 obch. zák., je-li dlužník v prodlení se splněním peněžitého závazku nebo jeho části a není smluvena sazba úroků z prodlení, je dlužník povinen platit z nezaplacené částky úroky z prodlení určené ve smlouvě, jinak určené předpisy práva občanského.

Z uvedeného vyplývá, že žalovaná je v daném případě povinna platit úroky z prodlení ve výši, tak jak byly sjednány ve smlouvě, tj. ve výši ve výši 0,5 % z dlužné částky za každý den prodlení s úhradou fakturované částky. Odvolací soud rovněž správně v souladu s dosavadní judikaturou (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 32 Odo 468/2003, publikovaném na www.nsoud.cz) posoudil výši úroků z prodlení s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu (postavení účastníků obchodního závazkového vztahu a smluvní ujednání účastníků v celém kontextu smlouvy) a správně poté dovodil, že tato výše úroků z prodlení neodporuje dobrým mravům a není proto neplatným ujednáním ve smyslu § 39 obč. zák.

Dovolatelka se nesprávně domnívá, že při posuzování sjednané výše úroků z prodlení mělo být přihlédnuto i ke sjednané výši smluvní pokuty.

Je nutno konstatovat, že jen při posuzování přiměřenosti, resp. nepřiměřenosti smluvní pokuty se přihlíží i ke sjednané výši úroků z prodlení, když jen smluvní pokutu, nikoliv úroky z prodlení, může soud za použití moderačního práva podle § 301 obch. zák. snížit, a to s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. 32 Cdo 1002/2008, publikovaném na www.nsoud.cz). Je nutno však upozornit, že podle uvedeného judikátu nemůže soud použití moderačního oprávnění podle § 301 obch. zák. založit jen na zjištění, že vedle práva na smluvní pokutu vznikla oprávněnému další majetková práva (např. právo na úroky z prodlení) z téhož porušení zajišťovací povinnosti, aniž by přihlédl k hodnotě a významu takové povinnosti.

Odvolací soud tedy při posuzování výše úroků z prodlení správně nepřihlédl k zajišťovacímu institutu – smluvní pokutě, jíž bylo zajištěno plnění smluvní povinnosti žalované.

Namítla-li dovolatelka, že smlouva byla koncipována jednostranně – ve prospěch dodavatele tisku a k ochraně jeho zájmů, je třeba přisvědčit námitce žalobce vznesené ve vyjádření k dovolání žalované, že se jedná o nová tvrzení, která nebyla v předešlém řízení žalovanou uplatňována, proto k nim není možno v dovolacím řízení přihlédnout. Dovolací soud totiž nemůže přihlížet k novým tvrzením a novým důkazů, navrhovaným až v dovolacím řízení. Z přezkumné povahy činnosti dovolacího soudu vyplývá, že skutkový základ věci, tak jak byl vytvořen v důkazním řízení, nemůže být v rámci dovolacího řízení rozšiřován, proto nemohou být uplatňovány nové skutečnosti nebo důkazy. Sám charakter přezkumné činnosti dovolacího soudu nepřipouští, aby správnost rozhodnutí odvolacího soudu byla hodnocena s přihlédnutím k novým skutečnostem nebo důkazům, které nebyly provedeny v nalézacím řízení (viz § 241a odst. 4 o. s. ř.).

Námitky dovolatelky k nesprávnému právnímu posouzení nároku na zaplacení úroků z prodlení nebyly tedy shledány oprávněnými a dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. nebyl uplatněn důvodně. Nejvyšší soud proto, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), dovolání žalované podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.